

здебільшого не ремонтна молодь, а тварини, яких треба реалізувати. Старих – приблизно 24% (31 особина). Необхідно відзначити, що багато тварин у колекції нашого відділу за останні роки доживають до глибокої старості. Ми вважаємо, що це результат непоганих умов утримання, повноцінного збалансованого годування і ретельного догляду.

1.3. Ветеринарне обслуговування

Спільно з ветеринарною службою у відділі проводили ветеринарно-профілактичні заходи. Двічі зроблена дегельмінтизація всім тваринам: навесні та восени. Дезінфекція всіх зимових приміщень виконувалась один раз. Для клінічних досліджень брали кров у ослів домашніх та поні шетлендських (12 особин), а також робили їм і верблюду двогорбому щеплення від сибірки.

За ветеринарною допомогою для тварин відділу до ветслужби зверталися 27 разів з приводу лікування 23 особин 15 видів. Імобілізація, з метою спилювання рогів та розчистки копит, проводилася у 4 випадках 3 особинам 3 видів. Лікування тварин у відділі було ефективним у 24 випадках з 27 звернень по допомогу (89%). Необхідно зауважити, що з семи тварин, які померли, три особини дожили до глибокої старості, а три особини померли від

онкологічних захворювань.

Протягом року було проведено ортопедичну розчистку копит таким видам тварин: поні шетлендським, ослам свійським, баранам гривастим, козлам таджицьким гвинторогим, мунтжаку китайському (всього 20 випадків). У п'яти поні шетлендських, яких привезли з Херсонської області, була взята кров та кал на дослідження. Двом з них дослідження і лікування від гельмінтів довелось проводити кілька разів. І, на жаль, до тепер лікування виявилось не ефективним.

До вибракування тварин вдавалися в тих випадках, коли тварина була у коматозному стані. Після ветеринарної експертизи туші тварин, яких було вибраковано, передавалися на склад для подальшого згодовування хижакам. Від вибракованих тварин на склад здано 237,5 кг м'яса.

1.4. Годування

На якість годування копитних тварин у 2022 році наклала відбиток війна. Деякі корми були в надлишку, а деяких гостро не вистачало. Була отримана велика допомога від закордонних зоопарків Європи у вигляді гранульованих кормів для певних видів тварин: жирафів, слонів, бегемотів, антилоп, кенгуру, оленів, лам, коз,

Бегемоти (лат. Hippopotamus) Казимир та Піккі

зебр, кролів, екзотичних тварин і навіть вагітних кобил. Це дуже допомогло, коли не було висівок пшеничних, солі, крейди, білково-мінеральної вітамінної добавки, м'ясо для жирафів, хліба.

Але основних кормів для наших тварин було достатньо: сіна більше 95%, гілкового корму більше 80%, зеленої маси в цілому більше 80%, хоча, злакової зеленої маси було завезено дуже мало. Необхідно відмітити, що завдяки погодним умовам зелену масу вдалося косити і завозити до 20 листопада, що дало змогу зекономити зимовий запас сіна. За весь сезон були відсутні сезонні овочі та баштанні.

Співробітники відділу постійно спостерігали за станом вгодованості тварин, піклувалися про зниження рівня конкуренції під час годування при груповому або парному утриманні.

У звітному році завдяки досвіду минулого року по згодовуванню трав'яних гранул ми вирішили ввести цей цінний корм ще деяким видам тварин. Трав'яні (люцернові) гранули багаті на вітаміни, повноцінний білок та макро- і мікроелементи – дуже важливий компонент при годуванні тварин. Крім того, в ньому добре зберігаються всі елементи, а також трав'яні гранули, порівняно з сіном, з'їдаються без залишку (100%). З листопада 2022 року були розроблені тимчасові раціони і введені гранули трав'яні за рахунок сіна бобового 14 видам тварин.

У 2022 році співробітниками відділу було зібрано майже 100 кілограмів жолудів. Жолуді використовуємо як натуральний профілактичний засіб проти розладів шлунково-кишкового тракту наших тварин. Навіть при незначних відхиленнях у діяльності шлунково-кишкового тракту жолуді дуже ефективні і немає необхідності використовувати ветеринарні препарати. Крім того, кидаючи тваринам жолуді, як елемент тренінгу, ми привчаємо деякі види тварин підходити до нас по команді, а жолуді розкидані по вольєрах – це елемент збагачення середовища для тварин.

У зв'язку з воєнним станом робочий день співробітників ущільнився, через що зсунувся графік розвезення кормів та графік годування тварин. Через це скоротилися інтервали між годівлею тварин.

Антилопа канна (лат. Taurotragus oryx)

1.5. Умови утримання

Тварини у відділі утримуються на 13 об'єктах, п'ять з яких - капітальні опалювані будівлі. Умови утримання відповідають зооветеринарним вимогам. Однак, більшість будівель та вольєрів нашого відділу дуже застарілі і потребують ремонту, модернізації та реконструкції. Найбільш обвітшалі об'єкти – це ламник, оленятник і зубробізонник. Їх збудовано 40 років тому з колод, які за цей час розсохлися, покосилися, пошкодилися тваринами та комахами-шкідниками. Ці будівлі потребують негайного капітального ремонту, тому що вони мають непрезентабельний зовнішній вигляд та вимагають планової реконструкції. Вольєри ламника, верблюжатника та оленятника сконструйовані та побудовані так, що не забезпечується відтік дощових вод. Для вирішення цієї проблеми та поліпшення умов утримання тварин у вольєрах зробили глибоку підстилку з тріски, яку постійно поповнюємо.

У звітному році відбулися випадки, які показали недосконалість деяких умов

утримання тварин. У вольєрах гірки козлів таджицькі гвинторогі козли утримуються вже майже сорок років. Але лише в цьому році було декілька випадків, коли тварини подолали висоту огорожі. Це сталося у зв'язку з переведенням тварин у сусідні вольєри. Двоє з молодих самців перетинали огорожу до вольєру самок, через що ми отримали незапланований інбредний, нежиттєздатний приплід. А в одному випадку, самиця перетнула навіть зовнішню огорожу та опинилась на території зоопарку. Завдяки злагодженим професійним діям персоналу тварину швидко вдалося повернути до вольєру. Для запобігання таких випадків довелося застосовувати різні заходи: міняли тварин місцями, піднімали висоту огорожі в деяких місцях, змінювали напрямок відкривання перегінних дверей. Ці заходи дали позитивний результат.

У новому вольєрі поряд з жирафником з травня утримувались «поні-біженці», які із

задоволенням контактували з жирафом. 3 грудня в цьому вольєрі розташували нових «поні-біженців». В один з теплих днів, коли випустили в літній вольєр жирафа, поні дуже злякалися і зламали дві секції зовнішньої огорожі. Жирафа закрили у приміщенні, поні повернули на місце, а огорожу довелося зміцнювати у місці пошкодження.

Для створення комфортних умов утримання тваринам у вольєри слоновнику, бегемотнику, оленятнику, зебрятнику, антилопнику, зубробізоннику, ламнику, середніх копитних тварин завезено та розплановано у вольєрах майже сто кубічних метрів піску. Також завозили в якості підстилочного матеріалу тріску подрібненого гілля та хвої.

У зв'язку з припиненням централізованого водопостачання з міста у відділі виникли великі проблеми з забезпеченням тварин водою. Багато організацій і волонтерів прийшли на

Азійські слони (лат. *Elephas maximus*) Шанті та Дінкар

допомогу нашим тваринам і привозили питну воду. Але забезпечити басейн бегемотів чистою водою було не реально. На щастя перед пошкодженням водогону ми наповнили водою літній басейн. Ми самі винайшли спосіб за допомогою насосу і пожежних шлангів перекачувати воду з літнього в зимовий басейн. Це нам дозволило чистити і міняти воду у зимових басейнах до введення в дію свердловин, зроблених у зоопарку.

У зв'язку з воєнним станом весь літній період всіх теплолюбивих тварин на ніч закривали в зимові приміщення.

З метою збагачення довілля тварин при надходженні гілкового корму, гілля розкидалося по вольєрах, підвішувалося на огорожі. Це, крім кормового збагачення, урізноманітнює поведінку тварин, вони терлися об гілки, буцали їх. Для такінів мішмі, мунтжаків китайських та даманів капських встановлювали щітки для чухання. У літньому вольєрі тапірів у спекотні дні над басейном вмикали розпилювач води, під яким тварини із задоволенням охолоджувались.

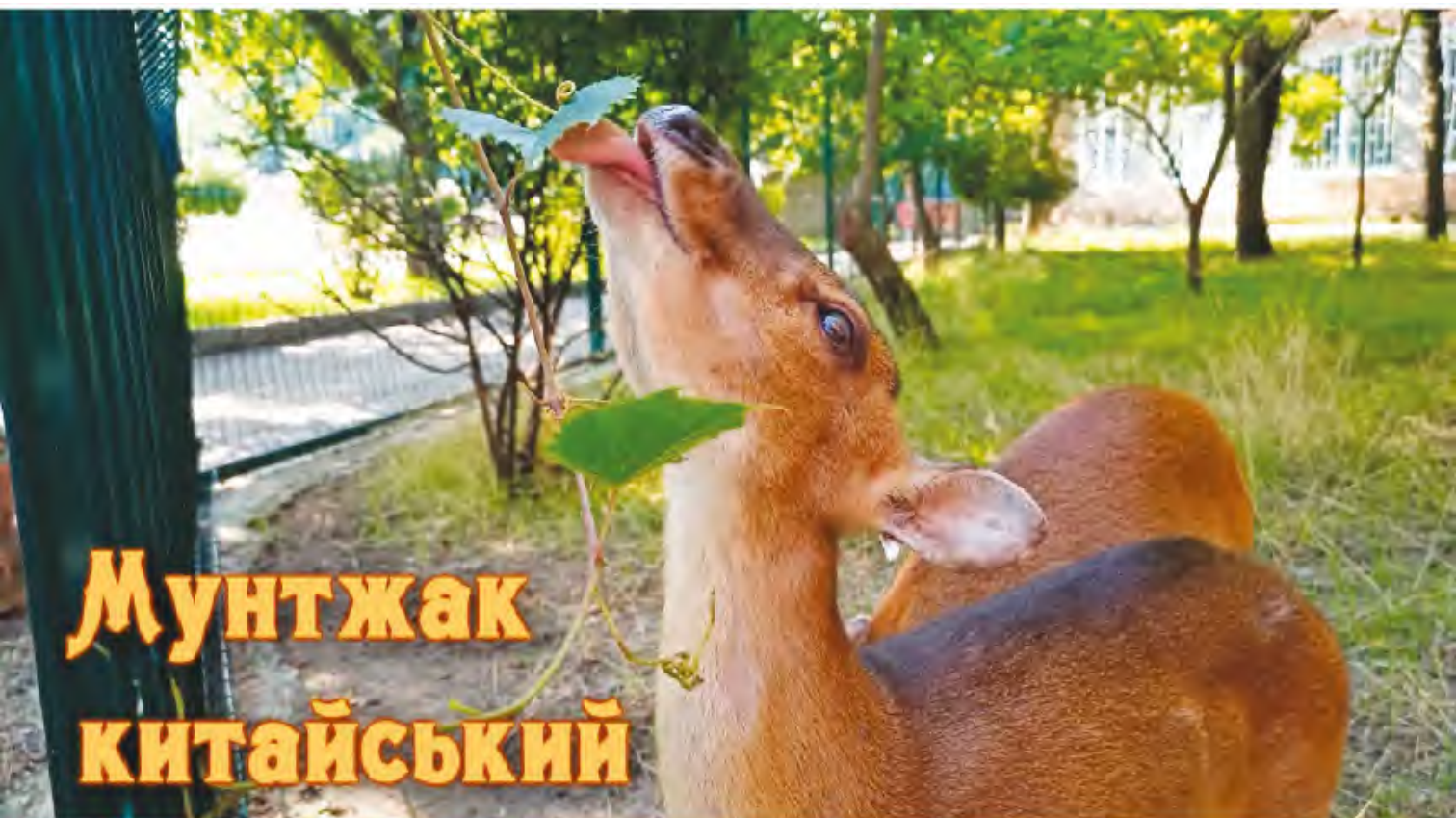
2. Будівництво та ремонтні роботи

У 2022 році будівництва нових об'єктів не було.

Дуже значним досягненням ми вважаємо те, що під час війни вдалося зробити капітальний ремонт літнього басейну слонівника. У цій споруді наші слони мали велику потребу. Їхню бурну реакцію яскраво було видно, коли вперше після ремонту слони зайшли у басейн. Вони поливали себе водою, бігали у воді, сурмили, пірнали, ганялися за качками, які встигли оселитися у басейні. Всі, хто спостерігав за цією картиною, отримали незабутні спогади і дуже позитивні емоції. І надалі купання слонів викликає у відвідувачів живу зацікавленість та задоволення.

У зв'язку з переходом зоопарку на водопостачання з власних свердловин і тим, що вода в них не належної якості, в залі для відвідувачів антилопника встановлена система очищення води зворотного осмосу з дванадцятьма ємностями по 2 тони. Завдяки цьому багато тварин зоопарку отримують чисту питну воду. На жаль, великі ємності суттєво перекрили вікна і природне освітлення в зимових приміщеннях у тварин, особливо це відчутно в хмарні дні.

Вияльні відключення електроенергії змусили нас прилаштовуватись до нового графіку обслуговування тварин. Особливо це позначилось на обслуговуванні слонів, оскільки

**Мунтжак
китайський**

перегінні ворота працюють лише за допомогою електродвигунів, а прибирання і годівля слонів без перегону не можливі. Годівля слонів здійснювалась три рази на день замість чотирьох, а прибирання два рази на день. Ранкові підключення слоновника до генератора зоопарку дозволили більш-менш дотримуватись інтервалів між годівлею слонів.

Протягом року у нашому відділі силами ремонтно-експлуатаційного відділу виконані такі роботи:

- на всіх об'єктах відділу проводили ремонтні слюсарно-зварювальні роботи;
- робили заміну ламп освітлення в приміщеннях жирафника;
- ремонтували перегінні воріта у слоновнику: заміна тросів, електрообладнання, зварювальні роботи;

- чистили каналізацію у приміщенні бегемотів, тапірів;
- зроблено косметичний ремонт в підсобних приміщеннях антилопника і верблюжатника;
- зроблено ремонт підлоги в приміщеннях зубробізоннику;
- силою робітників нашого відділу пофарбована огорожа між вольєрами верблюжатника.

Ремонтні роботи, виконані підрядними організаціями:

- у жирафнику зроблено ремонт перегінних воріт, замінено троси та кріплення на лебідках;
- замінено експозиційну частину огороження на об'єктах: ламнику, зебрятнику, верблюжатнику і частково антилопнику;
- встановили систему очищення води (зворотний осмос).

3. Робота зі штатом

Для обслуговування відділу та виконання обов'язків та задач встановлено штат співробітників: 1 завідуючий відділом, 2 заступника завідуючого відділом, 23 робітника з догляду за тваринами, 2 прибиральниці службових приміщень.

У 2022 році воєнний стан відзначився на кількості робітників по догляду за тваринами. З лютого, з перших днів війни, заступник завідуючого відділом Резнік Д. Л. вступив до лав збройних сил України. У перші місяці війни через проблеми з транспортом було складно добиратись на роботу, але багато співробітників ходили пішки, і незважаючи на обстріли міста і повітряні тривоги, обслуговували тварин. А деякі робітники взагалі не мали цієї можливості через відсутність транспорту та розведення мостів. Відділ витримав дві хвили евакуації робітників з догляду за тваринами. З квітня по грудень були відсутні від трьох до шести робітників. Це, звичайно, посилювало навантаження на тих, хто постійно ходив на роботу, але люди з розумінням відносились до цієї проблеми і не залишили жодного дня тварин без догляду.

За звітний період звільнено сім робітників і двоє перейшли в інші підрозділи зоопарку. Більшість із звільнених це ті, хто евакуювався. На місце евакуйованих співробітників прийняли одинадцять тимчасових робітників з догляду за тваринами, які пізніше залишились на постійну роботу після звільнення евакуйованих. Влаштування нових робітників призвело до оновлення штату майже на 50%.

Такін-мішмі (лат. *Budorcas taxicolor*)

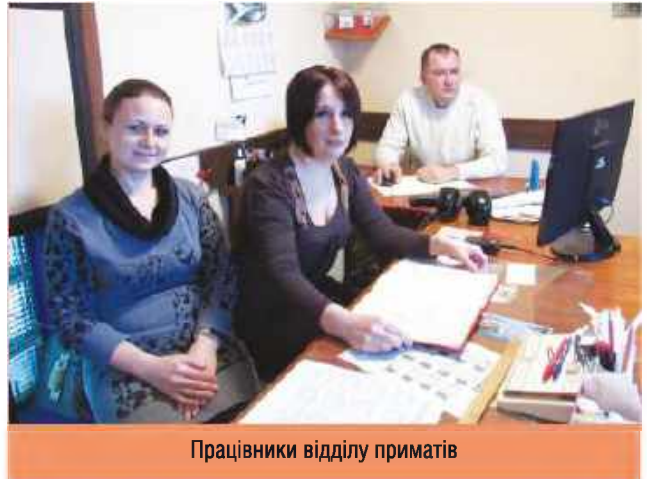
Звіт відділу приматів

Звіт відділу приматів

Рух колекції

На початок року в колекції відділу утримувалось 103 особини 16 видів, на кінець року – 97 особин 17 видів. За останні шість років колекція поповнилася лише одним новим видом – парю пустунок Жоффруа, яких отримали з ТОВ «ЕК30 300» (м. Київ). Протягом року народилися: білорукий гібон, два тамарини Едипові, п'ятеро варі звичайних, два японських макаки, пустунка звичайна та мандрил. Із них дитинча гібона померло у віці чотирьох місяців, два дитинчати варі були вбиті самицею в перший день і одне дитинча варі від іншої самиці було ослаблене та померло в перший день. Таким чином всього в 2022 році розмножилось 7 видів тварин, що склало 64% від укомплектованих у пари види. Не розмножувалися: лемури котячі, зелені мавпи (планується виведення виду з колекції), капуцини бурі (були спарювання), сіаманги (ростять попереднє дитинча) та саймірі.

Протягом звітного року померло 14 особин різних видів тварин. Із них: вісім летючих собак, бурий варі, саймірі, мандрил і три пустунки із різними діагнозами. Таким чином смертність

Працівники відділу приматів

досягла 15% складу колекції.

У січні до відділу надійшов конфіскований поліцією у приватної особи самець зеленої мавпи. У червні до Рівненського зоопарку були відправлені самець варі звичайного та самець тамарина Едипова. У липні в рамках взаємного продажу до ТОВ «ЕК30 300» (м. Київ) була відправлена самиця варі звичайного, а натомість отримані два самця саймірі. Інших надходжень та вибуття не було.

Зоотехнічна робота

Перш за все треба сказати про те, що воєнний стан, бойові дії та обстріли міста вкрай негативно позначилися на роботі відділу та стані мавп. У деяких групах спостерігалось підвищене занепокоєння, переляк тварин. У серпні при черговому інтенсивному обстрілі та сильних вибухах у групі мандрилів виникла паніка. У альфа самця стався інфаркт і за кілька днів він помер. Двоє робітників відділу, а потім і зоотехнік евакуювалися, що призвело до відчутної нестачі персоналу. Неоціненну допомогу відділу надали волонтери. Великі складнощі у роботі з обслуговування тварин були через відсутність води. Була організована доставка питної води для тварин. Після отримання в якості допомоги із зоопарків Європи спеціалізованих кормів для різних видів приматів проводилося поступове введення їх у раціон. Були перебої у постачанні основних кормів – овочів та фруктів.

Після отримання двох самців саймірі та пари пустунок Жоффруа було організовано їх карантинування та адаптування до нашого раціону. Проведено визначення статі молодих

Білорукий гібон (лат. *Hylobates lar*)

тварин: пустунки, тамарина і двох варі. Після смерті самця мандрила в групі розпочався процес побудови нової ієрархії, який спричинив за собою декілька конфліктів. Як наслідок, проводилося хірургічне лікування самки, а потім і самця мандрилів. Проведено профілактичне лікування гельмінтозу у пустунок та філяріозу у тамаринів. Сформована група саймірі та нова пара пустунок. Встановлені мікрочіпи самиці варі та самцю мандрила. Як і в попередні роки значна увага приділялася збагаченню середовища тварин відділу. Але, на жаль, у цьому році в порівнянні з минулими роками в зв'язку з воєнним станом, скороченим робочим днем тощо можливості для цієї роботи були вкрай обмежені. Здійснена планова дегельмінтизація всіх тварин відділу, а також дезінфекція вольєрів, дезінсекція та дератизація приміщень відділу. У літній період робочими відділу проводився збір фруктів і ягід на території зоопарку для годівлі мавп, а також збір лікарських рослин для профілактики простудних захворювань. Але ця робота була обмежена через скорочений робочий день та періодичні повітряні тривоги.

Господарська робота

Силами відділу проводилося фарбування вольєрів. Силами ремонтно-будівельного відділу проводились профілактичні роботи з каналізаційною системою, роботи з ремонту обладнання вольєрів, повністю замінено дерев'яний настил пайола у вольєрі капуцинів, зроблена реконструкція системи опалення сторони А. Підрядною організацією закінчено будівництво вольєрів для дрібних мавп, потім здійснено їх декорування та художнє оформлення. Іншою підрядною організацією замінено водопровід сторони Б.

Мартішка зелена (лат. *Chlorocebus sabaeus*)

Ігрунка Жоффруа (лат. *Callithrix geoffroyi*)

Сіаманг (лат. *Symphalangus*)

Звіт відділу свійських тварин

Звіт відділу свійських тварин

1. Рух тварин

Колекція:

на 01.01.2022 року – 14 видів, 78 особин;

на 01.01.2023 року – 15 видів, 83 особини.

У колекції відділу з'явився новий вид – коза камерунська.

Протягом року відбулися такі зміни:

1. Отримали приплід від трьох видів, 18 особин, що складає 100% по видах та 60% по кількості особин від запланованого.

2. Померли тварини одного виду – курка породи Брама, дві особини. Смертність складає 2,5% від усього поголів'я.

3. Вибраковані тварини чотирьох видів, чотири особини, а саме:

- кінь свійський Берізка 2001 року народження;

- качка мускусна, 1 особина;
- курка породи Брама, 1 особина;
- індичка свійська, 1 особина.

Вибракування складає 4,97% від усього поголів'я.

4. До відділу від приватної особи надійшло

Співробітники відділу свійських тварин

три особини одного виду, а саме: коза камерунська.

5. З відділу вибули тварини трьох видів, шість особин, а саме:

- курка породи Брама – 3 особини;
- качка мускусна – 2 особини;
- індичка свійська, 1 особина.

Всі вибуті тварини згодовані звірям відділу хижих тварин.

6. Реалізовані тварини одного виду чотири особини, а саме вівця чотирирога Якова. Сума реалізації складає 19533 грн. 33 коп. без ПДВ.

2. Аналіз роботи відділу

1. Отримано приплід від трьох видів, 18 особин:

- качка мускусна – 8 особин;
- курка породи Брама – 5 особин;
- індичка свійська – 5 особин.

2. Збереженість молодняку у відділі складає 96,3% (2 особини із 54), що більше показника 2021 року. У цілому за 2022 рік у відділі отримано приплід від трьох видів, 19 особин. Оприбутковано 18 особин трьох видів. Молодняк одного виду, 1 особину зберегти не вдалося, а саме:

- качка мускусна – 1 особина (померла у віці трьох днів).

3. У 2022 році до відділу надійшло три особини кози камерунської, а саме: два самці та одна самиця. Це подарунок від приватної особи.

4. За продуктивний період були зібрані та здані на склад пташині яйця в кількості 255 шт. (в

Гуси свійські (Anser anser domesticus) на території експозиції «Дідова хата»

т.ч. гусячі яйця – 35 шт., качині яйця – 70 шт., курячі яйця – 150 шт.), загальною вартістю 520 грн. 70 коп.

Для годування хижих тварин зоопарку було здано на склад м'ясо вибракуваних тварин живою вагою 328 кг на суму 16456 грн. 80 коп. без урахування ПДВ.

5. Спільно з відділом ветеринарної медицини проводилися планові профілактичні заходи:

- щеплення проти сибірки копитним тваринам;
- туберкулінізація всього поголів'я за винятком кролів;
- вакцинація птахів проти хвороби Ньюкасла;
- щеплення проти міксоматозу та вірусної геморагічної хвороби кролів;
- вітамінізація та дегельмінтизація всього поголів'я.

Надавалася допомога у фіксації при лікуванні хворих тварин відділу.

6. Протягом звітного періоду в Реєстр Центру ідентифікації тварин внесено чотири особини одного виду, а саме – вівця чотирирога Якова. На них були отримані відповідні документи, що дозволило в подальшому їх реалізувати.

7. Силами співробітників відділу проведено стрижку шістьох чотирирогих овець, що дозволило створити їм більш комфортні умови життя в спекотний період року.

8. Протягом 2022 року тварини добре забезпечувалися основними кормами, а саме: зеленою масою (84,6%), сіном (99,0%), віниками кормовими (99,4%), буряком кормовим (77,8%), морквою (91,7%).

Особливо слід відмітити забезпеченість тварин у 2022 році гіллям. Воно, як ніколи, поступало своєчасно та у достатній кількості. Забезпеченість складає 63,8%, що набагато більше ніж у попередні роки.

Але є ті корми, які тварини відділу не отримували жодного разу, а саме: борошно м'ясо-кісткове, кавуни, дині, помідори, фрукти (крім яблук), як то персики, вишня, сливи, полуниця, абрикос та ягоди.

Низьким був відсоток видачі борошна рибного (50,0%), гарбуза (40,0%), дріжджів кормових (53,5%), гамарусу (6,0%), часнику (66,7%). Кріп та петрушку молодняк птахів не

отримував взагалі. Причина – відсутність вищевказаних кормів на складі.

3. Будівництво і ремонт об'єктів

Протягом 2022 року будівництво не здійснювалося, а лише проводилися ремонтні роботи. Було замінено скло в сараї для утримання копитних тварин.

Зовнішня стінка будівлі «Дідова хата» була потинькована і побілена по периметру хати силами муляра ремонтно-експлуатаційного відділу, засипана піском дорога від сіновалу.

Силами робітників відділу в осінньо-зимовий період проведена заготівля дров для опалення приміщення (за рахунок зібраного на території зоопарку сушняку), з метою створення комфортних умов утримання була завезена тирса різних порід дерев у вольєри овець камерунських та чотирирогих. Протягом року верхній шар глибокої підстилки замінювався на новий. У загони стайні, на подвір'я «Дідова хата» завезено пісок.

Розвозка сіна

4. Матеріально-технічне забезпечення

Улітку 2022 року у відділ від небайдужої до наших проблем мешканки міста Полянської Анни та її команди, в якості подарунку, надійшла механічна машинка для стрижки овець.

Зі складу у відділ ми отримали амуніцію для коней, котру Миколаївський зоопарк отримав в якості гуманітарної допомоги від зоопарків Європи. А саме: попони для коней, чомбур та корду для роботи з кіньми, недовуздки та вуздечки, кріючки для розчищення копит, щітки для чистки тощо.

Наприкінці року були придбані чотири автопокришки для кормового воза, котрі були збортовані вже цього року.

Іншого нового обладнання та устаткування для нашого відділу зі зрозумілих причин придбано не було.

5. Робота зі штатом

Штатний розклад відділу свійських тварин складає 13 працівників, з яких три інженерно-технічних та 10 робітників з догляду за тваринами. Протягом року було звільнено

чотири працівника та прийнято на роботу п'ять. На початок 2022 року співвідношення чоловіків до жінок було 2:1. Це були досвідчені працівники, які не один рік працювали з кіньми відділу. З початком війни ситуація кардинально змінилась. Із прийнятих на роботу людей лише один чоловік, інші – жінки. На кінець року співвідношення чоловіків до жінок складає: сім жінок та три чоловіки. Всі працівники відділу швидко навчаються та виконують посадові обов'язки.

6. Фінанси

2022 рік розпочався з епідемії ковіда, коли було заборонено відвідування зоопарку і катання на конях. А потім почалася війна, тому в 2022 році план катання відвідувачів виконаний не був. Але, коли заборону на відвідування зоопарку зняли з 12.06.22р., відділу було запропоновано надавати послуги з катання відвідувачів на конях та поні по вихідних днях.

Процент виконання плану за 2022 рік – 45%. Продано 664 квитки на загальну суму 19920 грн.

Курка породи Брама

Павич звичайний (лат. *Pavo cristatus*) на експозиції «Дідова хата»

Звіт про роботу віварію

Звіт про роботу віварію

1. Зоотехнічна робота

Рух поголів'я

- У колекції відділу на 01.01.2022 року утримувалось 10 видів 6344 особини, на 31.12.2022 року поголів'я склало 10 видів 5467 особин.

- Нові види не надходили. Надійшли кролики свійські – 26 особин, кролики декоративні – 12 особин, щури лабораторні – 163 особини, миші лабораторні – 10 особин, свинки морські – 28 особин, хом'ячки золотисті – 30 особин, які у зв'язку з виїздом з міста, через військовий стан, були подаровані приватними особами (мешканцями міста).

- У звітному році передані на згодовування комахи і ссавці 10 видів у відділі акваторіуму, орнітології, хижих тварин, приматів і ветеринарної медицини.

Відділ акваторіуму не завжди вибирав у повному обсязі кількість комах і ссавців через температуру в приміщеннях, линяння та інші причини.

Смертність ссавців склала – 587 особин. Їх не можна було згодовувати іншим тваринам і тому

Співробітники відділу віварій

померлих тварин було утилізовано.

Аналіз роботи відділу зі створення оптимальних умов утримання тварин

- **Пр е д р е п р о д у к т и в н а м о л о д ь** відокремлюється від маточного поголів'я. Вона розподіляється на дві категорії: ремонт і тварини, котрі ідуть на згодовування. Репродуктивних тварин об'єднуємо у групи, формуючи нові пари – сім'ї. Пострепродуктивні тварини вибраковуються і згодовуються.

- Захворювання тварин у відділі були серед кроликів. Протягом року персонал відділу ветеринарної медицини надавав ветеринарну допомогу. Проводились планові профілактичні ветеринарні заходи: дегельментизація всього поголів'я; дезінфекція кліток, посуду, приміщень; дератизація приміщень. Робили щеплення кроликам: щомісячно молодняку і два рази на рік – весною та восени всьому поголів'ю.

- Були передані на згодовування комахи і ссавці у відділі, які їх потребують: тарган американський – 15,3 кг, тарган мармуровий – 47,05 кг, зофобас – 22,5 кг, хрущак борошняний – 123,27 кг, кролик свійський – 1066 особин, кролик декоративний – 121 особина, щур лабораторний – 34693 особини, миша лабораторна – 3486 особин, свинка морська – 2202 особини, хом'ячок золотистий – 1664 особини.

- Смертності з причини старості у відділі немає, тому що такі тварини вибраковуються і згодовуються. Причини захворювання у звітному році – це вірусна геморагічна хвороба, канібалізм, онкологія.

- Розведення видів

Зофобас (Zophobas morio)

а) У відділі всі види, які утримуються – розмножувалися. Було отримано: тарган американський – 15,3 кг, тарган мармуровий – 47,05 кг, зофобас – 22,5 кг, хрущак борошняний – 123,27 кг, кролик свійський – 1080 особин, кролик декоративний – 106 особин, щур лабораторний – 34597 особин, миша лабораторна – 3251 особина, свинка морська – 2104 особини, хом'ячок золотистий – 1766 особин.

б) Оцінка кормової бази

Корми у відділ надходили вчасно. З перебоєм видавалися: буряк кормовий, висівки, капуста, картопля, крейда, крупа вівсяна, горох, крупа перлова. Тривалий час не надходили дріжджі кормові, крупа кукурудзяна. За звітний період гілля у відділ надходило з липня по грудень. Борошно м'ясо-кісткове, гамарус, зелень – не видавалися протягом року.

- Вітаміни і мікроелементи тварини відділу не отримували.

Аналіз умов утримання

а) Відділ має дві споруди. Шед, в ньому утримуються кролики і свинки. Для кроликів у попередні роки придбали 12 стелажів-кліток, що складає 98 кліток. А 6 стелажів-кліток – це 36 кліток – старі, котрі потребують заміни. Свинки морські утримуються в 6 стелажах-клітках – це 60 кліток, котрі теж потрібно замінити на нові. Вони вже не придатні для утримання тварин – часто ламаються, що призводить до втечі тварин. Другий об'єкт – це капітальна опалювальна будівля. У трьох кімнатах і коридорі утримуються маточні поголів'я щурів, мишей і хом'ячків у пластикових ящиках та інших ємностях з кришкою. Ремонтне поголів'я і тварини для згодовування розміщуються в

Зофобас для годування тварин

акваріумах. У двох кімнатах – інсектаріях стоять стелажі, на них у металевих коритах, у пластикових ящиках, та інших ємностях вирощуються комахи – це таргани американські і мармурові, зофобас, хрущак борошняний. Ємність для тарганів закривається кришкою з отворами. У кімнатах для комах підтримується і регулюється температура і вологість, що занотовується в журналі. У зв'язку з тісністю є незручності в обслуговуванні робочими з догляду за тваринами комах і ссавців під час прибирання, годівлі і під час виконання зоотехнічної роботи.

б) Для сукрольних самок кроликів, перед окролом у клітку ставиться хатка, коли молодь підростає вона забирається. Мишам і хом'ячкам для укриття в ємність ставиться коробка, шкарлупа кокосового горіха.

2. Господарча робота

- У відділі не проводилися капітальні роботи, а лише дрібні ремонти. Ремонтно-експлуатаційним відділом зоопарку виконувалися: електричні роботи; зварювальні – ремонт металевих кліток, завіси на дверцях; малярно-тинькарські роботи: в шеді зацементували підлоги і дири – нори диких щурів; теслярно-столярні роботи з ремонту пластикових ящиків, підлог у клітках, хаток-маточників; сантехнічні роботи – чистка каналізації і водосточних жолобів.

Через воєнний стан у зоопарку деякий час не було води. Воду привозили машини з інших організацій, а ми набирали в ємності. Були перебої з електроенергією, а коли вимикалось світло – вимикалось і опалення.

- Потреби відділів зоопарку в комах і

Сумісь утримання декількох видів кормових комах

тваринах для згодовування зростають, а приміщення віварію залишається незмінним, щоб забезпечити потребу, необхідно збільшити маточне поголів'я. Для цього потрібні нові клітки, ємності, приміщення для їх утримання.

На території зоопарку збирали достиглі фрукти і згодовували комахам і ссавцям. Проводилось прибирання прилеглої території, на клумбах були висаджені квіти.

За рік проведено чотири планових інструктажі з охорони праці.

4. Робота зі штатом

Штат відділу складається: з завідуючого, заступника, зоотехніка, 7 робітників з догляду за тваринами, 1 прибиральниці підсобних приміщень. За звітний період через воєнний стан завідуюча і одна робітниця з догляду за тваринами звільнилися у зв'язку з евакуацією. На їх місце були взяті інші робітники. Якщо робочий з догляду за тваринами не міг приїхати на роботу –змінювалися вихідні, залишались на роботі з ночівлею, коли була така потреба.

У відділі працювали волонтери. Вони допомагали в приготуванні кормів, прибирати в приміщеннях.

Пацюки лабораторні (Rattus)

Звіт відділу ветеринарної медицини

Звіт відділу ветеринарної медицини

За звітний період ветеринарна допомога надавалася 208 особинам тварин. Захворюваність склала 10,3% (таблиця 1). Лікувальна ефективність склала 93,2%.

Таблиця 1

Захворюваність тварин у 2022 році

№ п/п	Групи хвороб	Всього							%
		примати	копитні	хижі	птахи	рептилії, земноволні	гризуни	особин	
1	Хвороби органів дихання	4	7		4			15	7,2
2	Хвороби органів травлення	5	12	20		2		39	18,8
3	Хвороби обміну речовин				4			4	1,9
4	Хвороби сечостатевої системи		3	2				5	2,4
5	Інші незаразні хвороби	12	19		19	3		53	25
6	Хвороби органів зору			3	4	1	4	12	5,8
7	Мікози					1		1	0,5
8	Хвороби ЦНС	1	1	1				3	1,4
9	Хірургічні хвороби, травми	6	12	3	19	7		47	22,6
10	Паразитарні захворювання	5	3		4	1	10	23	11,0
11	Хвороби серцево-судинної системи		4					4	1,9
12	Онкологічні захворювання		1	1				2	0,9
13	Інфекційні хвороби								
Всього		Особин	33	62	30	54	15	14	208
		%	15,9	29,8	14,4	25,9	7,2	6,7	100

Падіж за 2022 рік

№ п/п	Групи хвороб	Падіж всього								Всього	
		Відділ свійських тварин	Відділ приматів	Відділ копитно-хоботних тварин	Відділ хижих тварин	Орігінологія	Акватераріум	Еколого-просвітницький	Відділ ветеринарної медицини	особин	%
1	Хвороби органів дихання		4		1		1			6	5,5
2	Хвороби органів травлення				1	8	1	1	5	16	14,5
3	Хвороби обміну речовин					2	4			6	5,5
4	Хвороби статевих органів у самиць	1				1	3			5	4,5
5	Травми та хірургічні хвороби		3			9		2		14	12,7
6	Інші неінфекційні захворювання		2		8	7	11	2	1	31	28,2
7	Хвороби серцево-судинної системи				1	1	2		3	7	6,4
8	Онкологічні захворювання	1	2	2	2	6	3	2	2	20	18,2
9	Паразитологічні хвороби		3		1					4	3,6
10	Фізіологічна старість						1			1	0,9
Всього		особин	2	14	2	14	34	26	7	11	110
		%	1,8	12,7	1,8	12,7	30,9	23,6	6,4	10,0	100

№ п/п	Групи хвороб	Падіж з проявом клінічних ознак								Всього	
		Відділ свійських тварин	Відділ приматів	Відділ копитно-хоботних тварин	Відділ хижих тварин	Орігінологія	Акватераріум	Еколого-просвітницький	Відділ ветеринарної медицини	особин	%
1	Хвороби органів дихання		1		1					2	11,8
2	Хвороби органів травлення						1		1	2	11,8
3	Хвороби обміну речовин										
4	Хвороби статевих органів у самиць										
5	Травми та хірургічні хвороби		1			2				3	17,6
6	Інші неінфекційні захворювання		1		2	1				4	23,5
7	Хвороби серцево-судинної системи				1					1	5,9
8	Онкологічні захворювання		1	1						2	11,8
9	Паразитологічні хвороби		3							3	17,6
10	Фізіологічна старість										
Всього		особин	7	1	4	3	1		1	17	
		%	41,2	5,9	23,5	17,6	5,9		5,9	100	

Померло **110** особин (таблиця 2), що склало **5,3%** від загального поголів'я.

Відсотковий показник смертності тварин по відділам:

Примати	12,7 %
Відділ хижих тварин	12,7 %
Відділ копитно- хоботних тварин	1,8 %
Орнітологія	30,9 %
Еколого-просвітницький відділ	6,4 %
Акватераріум	23,6 %
Відділ свійських тварин	1,8 %
Відділ ветеринарної медицини	10,0 %

Співробітники відділу ветеринарної медицини

Відсотковий показник смертності тварин по захворюванням:

Хвороби органів травлення	14,5	%
Хвороби органів дихання	5,5	%
Онкологічні захворювання	18,2	%
Хвороби обміну речовин	5,5	%
Травми та хірургічні хвороби	12,7	%
Хвороби серцево-судинної системи	6,4	%
Хвороби статевих органів у самиць	4,5	%
Інші неінфекційні захворювання	28,2	%
Фізіологічна старість	0,9	%
Паразитологічні хвороби	3,6	%

Порівняльні показники смертності тварин по роках:

Лікування сурікати (лат. Suricata suricatta)

2022 рік	110 особин
2021 рік	90 особин
2020 рік	109 особин
2019 рік	110 особин
2018 рік	115 особин
2017 рік	103 особини
2016 рік	127 особин
2015 рік	106 особин
2014 рік	119 особин
2013 рік	158 особин
2012 рік	164 особини

Вибракування тварин

Орнітологія	14	особин
Відділ копитно-хоботних тварин	5	особин
Відділ свійських тварин	4	особини
Акватерраріум	4	особини
Відділ хижих тварин	1	особина
Всього	28	особин

Основні захворювання, через які відбулося вибракування тварин:

- Гостра легенево-серцева недостатність
- Порушення обміну речовин (сечокислий діатез)
- Травми несумісні з життям
- Втрата експозиційної цінності
- Поліорганна недостатність

Лікування пабедя-шипунa (лат. Cygnus olor)

Ветеринарно-профілактичні заходи (кількість особин)

<u>Орнітологія:</u>	Вакцинація проти хвороби Ньюкасла	757
	Дослідження на сальмонельоз	70
	Дослідження: на грип птахів	10
	Дослідження на хворобу Ньюкасла	10
	Дегельмінтизація	1520
	Дослідження на орнітоз	5
<u>Відділ копитно-хоботних тварин:</u>	Дослідження на tbc	-
	Вакцинація проти сибірки	67
	Дослідження на бруцельоз	52
	Дослідження на гельмінтози	9
	Дослідження на сап	28
	Дегельмінтизація	332
<u>Віварій:</u>	Вакцинація проти геморагічної хвороби та міксоматозу	1000
	Дегельмінтизація	10506
<u>Відділ хижих тварин</u>	Вакцинація проти панлейкопенії, герпесвірусу, кальцивірозу. Котячі	5
	Вакцинація проти сказу, панлейкопенії, герпесвірусу, кальцивірозу. Котячі	22
	Вакцинація проти чуми, парвовірусного ентериту, вірусного гепатиту, парагрипу, лептоспірозу, сказу. Собачі	28
	Вакцинація проти чуми, парвовірусного ентериту, вірусного гепатиту, парагрипу, лептоспірозу. Собачі	1
	Дегельмінтизація	196
	Дослідження на сказ	-
	Дослідження на гельмінтози	-
Примати	Дегельмінтизація	172
	Дослідження на гельмінтози	5
	Дослідження на tbc	-
	Вакцинація від сказу	2

Дезінфекція – 9093,2 м²
Дератизація – оброблено 14600 м²
Дезинсекція – 732,3 м²

Лабораторні дослідження:
- Бактеріологічні – 85 зразків
- Вірусологічні – 25 зразків
- Серологічні – 51 зразок
- Паразитологічні – 13 зразків
- Мікологічні – 1 зразок

Імобілізація:

1	Гвинторогий козел	1 особина	Планове обрізання ратиць
2	Камерунський козел	1 особина	Кастрація
3	Мандрил	2 особини	Травми
4	Рись	1 особина	Транспортування
5	Лев	1 особина	Евтаназія
6	Олень Давида	1 особина	Обрізання рогів
7	Суріката	1 особина	Аденома третьої повіки
8	Єноти	2 особини	Хірургічне втручання
	ВСЬОГО	10 особин	

Тварини, що пройшли карантин у 2022 році.

Протягом звітнього періоду до миколаївського зоопарку надійшло та перебувало на карантині 122 особини тварин.

Від різних зоопарків (зоокутків) надійшло 15 особин тварин, що склало 12,3% від загальної кількості тварин. **Серед яких:**

Чорні Лебеді - 2 Особини (Вінниця)
Пустунка Жоффруа - 2 Особини (Обухів)
Гавайські Казарки - 2 Особини (Вишгород)
Магеланові Гуски - 2 Особини (вВишгород)
Монал Гімалайський - 1 Особина (Дрогобич)
Казарка Білощока - 2 Особини (Дрогобич)
Казарка Канадська - 2 Особини (Дрогобич)
Саймірі - 2 Особини (Дрогобич)

Від приватних осіб у подарунок зоопарку надійшло 107 особин тварин, що склало 87,7% від загальної кількості тварин, що надійшли. **Серед них:**

Орлан- Білохвіст - 5 Особин
Беркут - 1 Особина
Кролик Декоративний - 9 Особин
Кролик Свійський - 16 Особин
Папуга Коричневоухий Піррура - 1 Особина
Папуга Новозеландський Какарік - 4 Особини
Какаду Гоффіна - 1 Особина

Хвилястий Папужка- 11 Особин
Папуга Корела - 2 Особини
Папуга Жако - 2 Особини
Великий Кільчастий Папуга - 1 Особина
Лебідь-шипун - 3 Особини
Лелека Білий - 1 Особина
Фазан Звичайний - 2 Особини
Фазан Діамантовий - 1 Особина
Фазан Срібний - 2 Особини
Фазан Золотий – 3 Особини
Павич Звичайний - 1 Особина
Павич Звичайний Білий - 2 Особини
Боривітер Звичайний - 1 Особина
Канюк Степовий - 1 Особина
Тритон Голчастий - 2 Особини
Черпаха Червоновуха - 4 Особини
Черпаха Мускусна Кільовата - 1 Особина
Еублефар Плямистий - 10 Особин
Агама Бородата - 2 Особини
Хамелеон Єменський - 1 Особина
Удав Звичайний - 2 Особини
Пітон Килимовий – 2 Особини
Пітон Королівський - 1 Особина
Пітон Тигровий - 1 Особина
Змія Королівська Каліфорнійська - 1 Особина
Крокодил Нільський - 1 Особина
Поні Шетлендський - 2 Особини
Поні - 3 Особини
Коза Камерунська – 3 Особини
Коза Свійська – 1 Особина

За період воєнного стану відділ зазнавав різних проблем, такі як відсутність води та світла, також змінився штат робітників по догляду за тваринами, оскільки люди тікали закордон від бойових дій.

Протягом 2022 року відділ ветеринарної медицини отримував допомогу від європейських зоопарків ветеринарними препаратами, а саме: вітаміни, антигістамінні препарати, седативні препарати, знеболювальні препарати, антибіотики, протипаразитарні засоби, витратні матеріали та ветеринарні інструменти, дистанційні шприци, духовна трубка.